

عنوان گزارش:

خلاصه گزارش مارس ۲۰۱۸ صندوق بین المللی پول درباره اقتصاد ایران

امور اقتصاد کلان

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان گزارش:	تحولات اقتصاد ایران
پدیده آورنده:	سازمان برنامه و بودجه کشور – معاونت امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه
تهیه و تنظیم:	امور اقتصاد کلان
ناظر علمی:	
همکار تهیه کنندگان:	محمد رضا اخوان
وازگان کلیدی:	
تاریخ انتشار:	۱۳۹۷ فروردین
سرفصل موضوعی:	رشد و توسعه اقتصادی، بودجه و سیاست‌های مالی، تجارت خارجی و ارز، سیاست‌های اقتصادی، بازارهای مالی، بازار کار و اشتغال
شماره گزارش:	
تعداد صفحات گزارش:	

کلیه حقوق معنوی این گزارش متعلق به معاونت امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه (امور اقتصاد کلان) است و با ذکر مأخذ بالامانع می‌باشد. لازم به ذکر است این گزارش الزاماً نظر سازمان برنامه و بودجه کشور نبوده و صرفاً نظر امور اقتصاد کلان را منعکس می‌کند.

خلاصه گزارش IMF درباره وضعیت اقتصاد ایران

مقامات ایران با محیط پر چالش داخلی و ژئوپلیتیک روبرو هستند. ریسی جمهور روحانی در ماه مه ۲۰۱۷ در شرایطی انتخاب شد که با وجود افزایش درآمدها، نرخ بیکاری بسیار بالا رفته بود. اواخر ۲۰۱۷ معتبرسان در چندین شهر به خیابان آمدند. از سوی دیگر ریسک های پیرامون روابط خارجی ایران رو به افزایش گذاشت، ایالات متحده امریکا در تاریخ ۱۲ ژانویه ۲۰۱۸ اعلام کرد که تعليق تحریم های هسته ای را ۱۲۰ روز دیگر تمدید می کند، اما به دنبال اصلاحات اساسی در برجام است.

پس از لغو تحریم های هسته ای در سال ۲۰۱۶، اقتصاد ایران شاهد افزایش صادرات غیرنفتی و رشد تولید و صادرات نفت در ۲۰۱۷ بود، اگرچه برای به نظر می رسد برای محقق کردن پتانسیل ها و ایجاد اشتغال مورد نیاز برای مقابله با بیکاری و افزایش درآمد، مقامات ایران باید یک بسته اصلاحی جامع که ثبات اقتصاد کلان را تأمین می کند، بخش خصوصی را توسعه می دهد و منابع مورد نیاز را برای همه شهروندان فراهم می کند را تدوین و عملیاتی کنند.

یک سال پس از اجرایی شدن توافق برجام در سال ۲۰۱۶، به نظر می رسد رشد اقتصادی واقعی در سال ۱۳۹۶ برابر ۴.۳ بوده، نرخ بیکاری به ۱۱.۷ درصد کاهش یافته اما برای زنان و جوانان همچنان بالاست و متوسط نرخ تورم در ۱۱ ماهه ۹۶ به ۹.۹ درصد رسیده است. نوسانات بازار ارز خارجی در اوایل ۲۰۱۸ با افزایش نرخ بهره بانکی در ماه فوریه کمی کاهش یافت و فاصله بین نرخ رسمی و بازاری به حدود ۲۰ درصد رسیده است. پیش بینی می شود رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۹۷ به ۴ درصد کاهش یابد و متوسط رشد در میان مدت به ۴.۵ درصد برسد. انتظار می رود حساب جاری همچنان با مازاد روبرو باشد چراکه بهبود قیمت نفت و افزایش صادرات گاز تدریجاً منجر به افزایش ذخایر بین المللی خواهد شد، اما در مقابل به دلیل افزایش ناظمینانی ها، سرمایه گذاری خارجی کاهش یافته و مانع توسعه روابط بانکی خواهد شد. پیش بینی تورم در سال ۱۳۹۷ در حدود ۱۲ خواهد بود و نرخ بیکاری با توجه به پیش بینی ورود نیروهای جدید به بازار کار، پیش از ۱۱ درصد خواهد بود.

جدول وضعیت شاخص های کلان اقتصادی ایران در بازه ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱

۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
حساب های ملی (درصد نسبت به سال قبل)								
۳۱۴۶۴	۲۷۳۶۵	۲۳۸۱۱	۲۰۷۴۲	۱۷۹۲۶	۱۴۷۷۲	۱۲۷۲۳	۱۱۱۲۹	تولید ناخالص داخلی اسمی به قیمت بازار
۴.۴	۴.۲	۴.۱	۴	۴	۴.۳	۱۲.۵	-۱۶	رشد تولید ناخالص داخلی واقعی
۴	۴	۳.۸	۳.۷	۴.۶	۵.۲	۶۱.۶	۷.۲	رشد بخش نفت
۴.۵	۴.۲	۴.۲	۴.۱	۳.۸	۴	۳.۳	-۳.۱	رشد اقتصادی بدون نفت
۱۰.۸	۱۱.۳	۱۱.۷	۱۱.۵	۱۲.۱	۹.۹	۹.۱	۱۱.۹	نرخ تورم (متوسط)
۱۰.۵	۱۱	۱۱.۶	۱۳.۴	۱۱.۲	۱۰.۲	۱۱.۸	۸.۴	نرخ تورم (پایان دوره)
۱۱.۲	۱۱.۴	۱۱.۴	۱۱.۶	۱۱.۷	۱۱.۸	۱۲.۴	۱۱	نرخ بیکاری

(GDP) تعادل پس انداز و سرمایه گذاری (درصد از GDP)									
۵.۹	۵.۹	۵.۸	۶.۳	۷	۴.۳	۴	۰.۳		حساب جاری
۳۸.۲	۳۷.۷	۳۷.۲	۳۶.۷	۳۶.۲	۳۶.۲	۳۳.۵	۳۴.۹		سرمایه گذاری
۱۲.۵	۱۳	۱۳۶	۱۴۶	۱۴.۷	۱۵.۳	۱۲۶	۱۱۶		تغییرات سهام
۲۵.۷	۲۴.۷	۲۳۶	۲۲.۵	۲۱.۵	۲۰.۹	۲۰.۹	۲۳.۳		کل سرمایه گذاری ثابت
۲.۶	۲.۵	۲.۶	۲.۵	۳.۷	۲.۳	۳.۳	۲.۵		عمومی
۲۳.۱	۲۲.۲	۲۱.۱	۲۰	۱۷.۸	۱۸.۶	۱۷.۷	۲۰.۸		خصوصی
۴۴.۲	۴۳.۵	۴۲.۵	۴۳	۴۳.۲	۴۰.۴	۳۷.۶	۳۵.۲		پس انداز ملی ناخالص
۰.۱	۰.۲	۰.۳	۰.۳	۱.۱	۰.۱	۰.۲	۰.۶		عمومی
۴۴.۱	۴۳.۵	۴۲.۶	۴۲.۶	۴۲	۴۰.۴	۳۷.۲	۳۴.۶		خصوصی
شاخص های عملکردی دولت (درصد نسبت به سال قبل)									
۱۹.۵	۱۹.۵	۱۹.۵	۱۹.۵	۱۸.۷	۱۵.۷	۱۷.۳	۱۶.۱		درآمددها
۷.۴	۷.۳	۷.۳	۷.۲	۷.۲	۷.۳	۸	۷.۱		درآمددهای مالیاتی
۱۲.۱	۱۲.۲	۱۲.۲	۱۲.۳	۱۱.۴	۸.۳	۹.۳	۹		درآمددهای غیر مالیاتی
۹.۳	۹.۴	۹.۴	۹.۵	۹	۵.۴	۵.۸	۶		درآمددهای نفتی
۲۲.۴	۲۲.۴	۲۲.۲	۲۲.۲	۲۰	۱۸	۱۹.۵	۱۷.۹		هزینه ها
-۲.۹	-۲.۸	-۲.۷	-۲.۷	-۱.۴	-۲.۳	-۲.۳	-۱.۸		خالص وام ها و استقراض ها
-۱۴.۸	-۱۴.۹	-۱۵.۱	-۱۵.۳	-۱۲.۹	-۸.۷	-۹.۲	-۸.۶	GDP	خالص وامها و استقراض های غیرنفتی(درصد از غیرنفتی)
۴۰	۴۲.۶	۴۵.۶	۴۹.۲	۵۳.۹	۴۰.۹	۴۰.۱	۴۲.۳		بدھی عمومی ناخالص
بخش پولی (درصد نسبت به سال قبل)									
۲۲.۸	۲۵.۷	۲۱.۵	۵۰.۵	۳۶.۴	-۰.۱	-۳.۹	۱۴.۴		خالص دارایی های خارجی
۱۳.۸	۱۵.۴	۱۹	۹.۷	۲۰	۳۳.۲	۳۹.۲	۴۱.۵		خالص دارایی داخلی
۱۴	۱۵.۸	۱۵.۳	۱۵.۷	۱۹.۴	۲۱	۲۴.۷	۱۶.۷		اعتبار به بخش خصوصی بر حسب ریال
۱۵.۴	۱۷.۲	۱۸.۲	۱۸.۹	۲۰.۹	۲۰.۹	۱۷.۲	۱۶.۴		پایه پولی
۱۵.۵	۱۶.۹	۱۷.۵	۱۶.۸	۱۸.۹	۱۹.۲	۱۹.۳	۱۳.۲		M1
۱۶.۹	۱۸.۸	۱۹.۹	۲۰.۲	۲۳.۸	۲۳.۵	۲۲.۲	۳۰		M2
بخش خارجی									
۲۶.۵	۲۴.۵	۲۳	۲۶	۲۹.۲	۱۸.۴	۱۶.۳	۱.۲		تعادل حساب جاری
۱۳۴	۱۲۹.۷	۱۲۶.۱	۱۲۷.۵	۱۳۰.۳	۱۰۹.۵	۹۴.۴	۷۴.۴		صادرات کالاهای و خدمات
-۱۱۰	-۱۰۷.۵	-۱۰۳.۷	-۱۰۳.۷	-۱۰۳.۳	-۹۱.۵	-۷۹.۵	-۷۴		واردات کالاهای و خدمات
۱۱.۳	۱۰.۷	۱۰.۲	۹.۶	۹.۱	۸.۷	۹.۳	۱۰		بدھی خارجی و عمومی تضمین شده
۴.۱	۳.۹	۳.۸	۳.۶	۳.۵	۳.۴	۳.۳	۲		بدھی کوتاه مدت
۲۰۴.۵	۱۸۱.۴	۱۵۸.۵	۱۴۳.۵	۱۲۴.۹	۱۱۱.۷	۱۲۰.۷	۱۲۸.۴		ذخایر و دارایی رسمی ناخالص
بخش گاز و نفت									
۷۲.۳	۷۰.۳	۶۹.۲	۷۳.۶	۷۸.۲	۶۳.۷	۴۹.۸	۲۶.۹		کل صادرات نفت و گاز
۳.۱	۳	۲.۹	۲.۸	۲.۷	۲.۵	۲.۱	۱.۴		صادرات نفت خام(میلیون بشکه در روز)
۴.۴	۴.۳	۴.۱	۳.۹	۳.۸	۳.۸	۳.۷	۲.۹		تولید نفت خام(میلیون بشکه در روز)

ریسک ها خطرات

۱. کاهش رشد اقتصادی به محدوده ۴ درصد در سال ۱۳۹۷ و باقی ماندن آن در همین بازه در افق میان مدت
۲. دو رقمی شدن نرخ تورم در سال ۱۳۹۷ و باقی ماندن آن در محدوده نرخ های دو رقمی پایین در میان مدت
۳. افزایش کسری بودجه به دلیل جبران افزایش بهره بدھی ها و وام های گذشته و جبران کسری صندوق های بازنیستگی
۴. افزایش تنش های داخلی و خارجی که منجر به تعویق اصلاحات مورد نیاز در بخش بانکی، بودجه، نرخ ارز و ... می شود.

توصیه های سیاستی

۱. اصلاحات ساختاری عمیق برای فعال کردن بخش خصوصی به منظور ایجاد رشد اقتصادی و مشاغل مورد نیاز برای کاهش نرخ بیکاری جوانان و افزایش درآمدها. این اصلاحات باید شامل رفع خطرات، تعریف دوباره نقش دولت، از بین بردن فساد، بهبود محیط کسب و کار و استخدام بیشتر زنان با تحصیلات عالی که می تواند به بهبود شرایط اقتصادی و افزایش بهره وری کمک کند.
۲. اصلاحات ساختاری فوری و افزایش سرمایه بانک ها. ضرورت انجام اصلاحات مالی شدیداً احساس می شود اصلاحات بخش مالی باید سیستم بانکی را به طور قابل ملاحظه ای بازسازی کند، بانک های تابع قوانین و درست کار را نگه دارد، بانک ها و موسسات مختلف را حذف کند و قوانین و اصلاحات لازم برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم (AML/CFT) را تکمیل کند.
۳. برای مقابله با کسری بودجه و بدھی، حفظ نرخ رشد اقتصادی و متوازن کردن بار بدھی ها، انجام برخی اصلاحات در بخش مالی ضروری است. اصلاحات باید به شکل تدریجی بوده و بیشتر به به درآمدهای داخلی متکی باشد. این اصلاحات باید با هدف کاهش فاصله طبقاتی و انتقال درآمد به فقرا ترکیب شود تا بار بدھی و کسری بودجه خانوار متوازن تر شود.
۴. یکسان سازی نرخ ارز دو گانه به منظور کاهش فشار نوسانات نرخ ارز بر اقتصاد کشور، جلوگیری از کاهش ذخایر ارزی، حذف یارانه های گزارف و افزایش رقابت پذیری. پیامدهای مثبت تک نرخی شدن نرخ ارز، در صورتی که همراه با سیاست های انقباضی پولی و اجرای سیاست های پولی مبتنی بر بازار - اجازه انتشار اوراق بهادر برای بدھی های دولتی به بانک مرکزی و استقلال کامل بانک مرکزی برای کاهش و ایجاد ثبات در نرخ تورم- باشد، افزایش یافته و به تدریج اثرات مثبت خود را نشان می دهد.